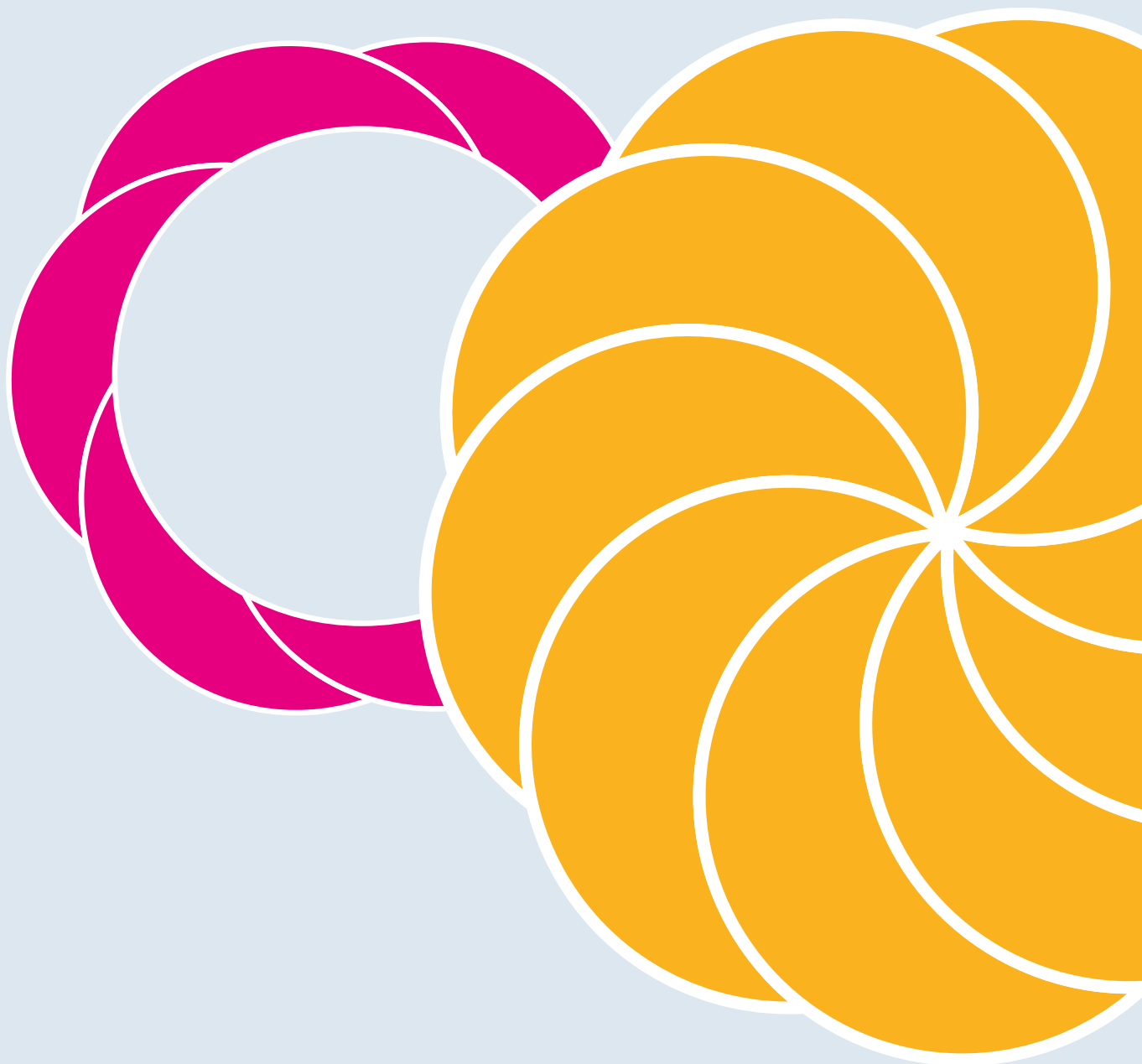

Den styrkede pædagogiske læreplan

Sammen om evalueringsskulturer og læringsmiljø

Erfaringer fra et udviklingsprojekt

B U P L

Indhold

Baggrund for projekt og erfaringsopsamling	3
At træffe valg om et sted at begynde	4
At 'gøre' evaluering og læringsmiljø	4
At have en fælles tilgang	5
At skabe kultur	6
At være eksemplarisk	7
At arbejde med børneperspektiv.	8
At fastholde viden om praksis.	8
At analysere og anvende viden om praksis	9
At lytte og spørge	9
Litteraturliste.	11

Kolofon

Denne publikation beskriver udviklingsprojektet 'Sammen om kvalitet i daginstitutioner – et praksislaboratorie om samarbejdet om læringsmiljøer og evalueringskultur', der blev udført april – oktober 2018 sammen med Brøndby, Faxe og Frederiksberg kommuner.

Udviklingsprojektet er tilknyttet forskningsprojektet 'Dialoger om kvalitet – Pædagogisk faglig evalueringspraksis i en dataorienteret styringsdagsorden', der afsluttes maj 2019.

Erfaringsopsamlingen er udarbejdet af:
Lotte Trangbæk, chefkonsulent og projektleder
Marcello Ibanez, Adjunkt
No Emil Kampmann, lektor

Publikationen er udgivet i 2019 af BUPL i samarbejde med Københavns Professionshøjskole.

Udviklingsprojektet 'Sammen om kvalitet i daginstitutioner – et praksislaboratorie om samarbejdet om læringsmiljøer og evalueringskultur' er realiseret med støtte fra BUPL's udviklingspulje.

Kontaktperson i BUPL: konsulent Daniela Cecchin

Baggrund for projekt og erfaringsopsamling

Formålet med denne erfaringsopsamling er at dele overvejelser om valg i arbejdet med at udfolde, konkretisere og handlingsgøre ambitionerne om evalueringskultur og pædagogisk (fagligt) læringsmiljø i den styrkede pædagogiske læreplan. Erfaringerne gjorde vi sammen med Brøndby, Faxe og Frederiksberg kommuner, som deltog i projektet.

Ambitionen er, at formidle de erfaringer vi gjorde os i samarbejdet, så de kan give inspiration til arbejdet i andre kommuner.

Udviklingsprojektet var et samarbejde mellem de tre kommuners pædagoger, ledere og forvaltninger og Københavns Professionshøjskoles afdeling 'Ledelse, Organisation og Forvaltning'. Sammen har vi arbejdet med at udfolde, konkretisere og udmønte ambitionerne om evalueringskultur og læringsmiljø i den styrkede pædagogiske læreplan.

Hvorfor fokus på evaluering og læringsmiljø?

Baggrunden for arbejdet er den ny dagtilbudslov og herunder den pædagogiske læreplan, der blev vedtaget i folketinget i maj 2018.

Den pædagogiske læreplan og ændringerne i dagtilbudsloven udspringer af en politisk ambition om at styrke kvaliteten i dagtilbud. Ændringerne omfatter nye elementer både ift. det pædagogiske fokus samt ledelses- og forvaltningsopgaven. Med lovens ikrafttrædelse 1. juli 2018 er det nu kommunernes og de enkelte daginstitutions opgave lokalt at oversætte, omsætte og virkeliggøre kvalitetsambitionerne frem mod 2020, hvor loven skal være fuldt implementeret.

Opgaven med at implementere den styrkede pædagogiske læreplan rejser behov for en række overvejelser, konkretiseringer og prioriteringer i den enkelte kommune, forvaltning og institution. Det gælder for eksempel i forhold til samarbejdet mellem pædagoger, ledere og forvaltning, hvilke kompetencer arbejdet kalder på og hvad, der kan være relevante første handlinger.

At træffe valg om et sted at begynde

Den styrkede pædagogiske læreplan er bredt formuleret. Det betyder, at der kan være mange veje i arbejdet med at virkeliggøre de politiske ambitioner i læreplanen. 'Vejvalget' afhænger derfor af de lokale fortolkninger af loven og læreplanen. Valget afhænger samtidig af den pædagogiske praksis, de kompetencer og den kultur, der eksisterer i den enkelte kommune og daginstitution. Og det afhænger af hvor meget tid, der bliver prioriteret til at lære den nye pædagogiske læreplan at kende og til at gøre sig erfaringer med måske nye pædagogiske praksisser og samarbejdsformer i kommunen, i den enkelte institution og på tværs af institutionerne.

I projektet var der afsat over et halvt år og i alt fire dage til at mødes og arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan på tværs af forvaltning og daginstitutioner. Samtidig havde forvaltninger og daginstitutionerne prioriteret løbende tid til at arbejde med aktiviteter, der på den ene eller anden måde kobledes sig til udmøntningen af den styrkede pædagogiske læreplan.

Med afsæt i dagtilbudslovens formålsbestemmelse og den styrkede pædagogiske læreplan valgte vi, at fokusere på *evalueringskultur, det pædagogiske læringsmiljø og børneperspektiv*. Det pædagogiske læringsmiljø og børneperspektiv er fremhævet som centrale elementer i 'det pædagogiske grundlag' i den nye læreplan. Og i dagtilbudsloven §9, stk. 2 og 3 er evalueringskulturen eksplicit gjort til et centralt ledelsesansvar. Det pædagogiske læringsmiljø, evalueringskultur og børneperspektiv blev desuden valgt, fordi vi anser dem som nært forbundne størrelser, der kan bidrage væsentligt til at konkretisere arbejdet med og samarbejdet om de øvrige elementer af den styrkede pædagogiske læreplan.

At 'gøre' evaluering og læringsmiljø

Evaluering betyder vurdering eller værdifastsættelse og udspringer af to overordnede formål:

1. Et grundlag for kvalificering af handling
  2. Til kontrol
- ('Evaluering'denstoredanske.dk) (Dahler-Larsen; 2004).

Dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan taler om evaluering som et greb til at skabe pædagogisk-faglige læringsmiljøer, der vedvarende arbejder med at kvalificere børnenes læringsmiljø og de pædagogiske valg i relation hertil.

I Dagtilbudsloven står der, at den pædagogiske læreplan skal udgøre rammen for det pædagogiske arbejde, og at dagtilbuddene i relation til den pædagogiske opgave skal ledes alene med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan (§ 8, stk. 8). Det forstår vi blandt andet som, at den enkelte daginstitution og personalet skal kunne koble og begrunde de pædagogiske valg – store som små – med afsæt i læreplanen. I den styrkede pædagogiske læreplan bliver det fremhævet, at ledere og pædagoger skal bruge evaluering til at anskueliggøre sammenhæng mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Der bliver dermed stillet krav til, at institutionen og den enkelte pædagog arbejder med at gøre viden om resultater og virkninger af de pædagogiske valg eksplicitte i den daglige praksis.

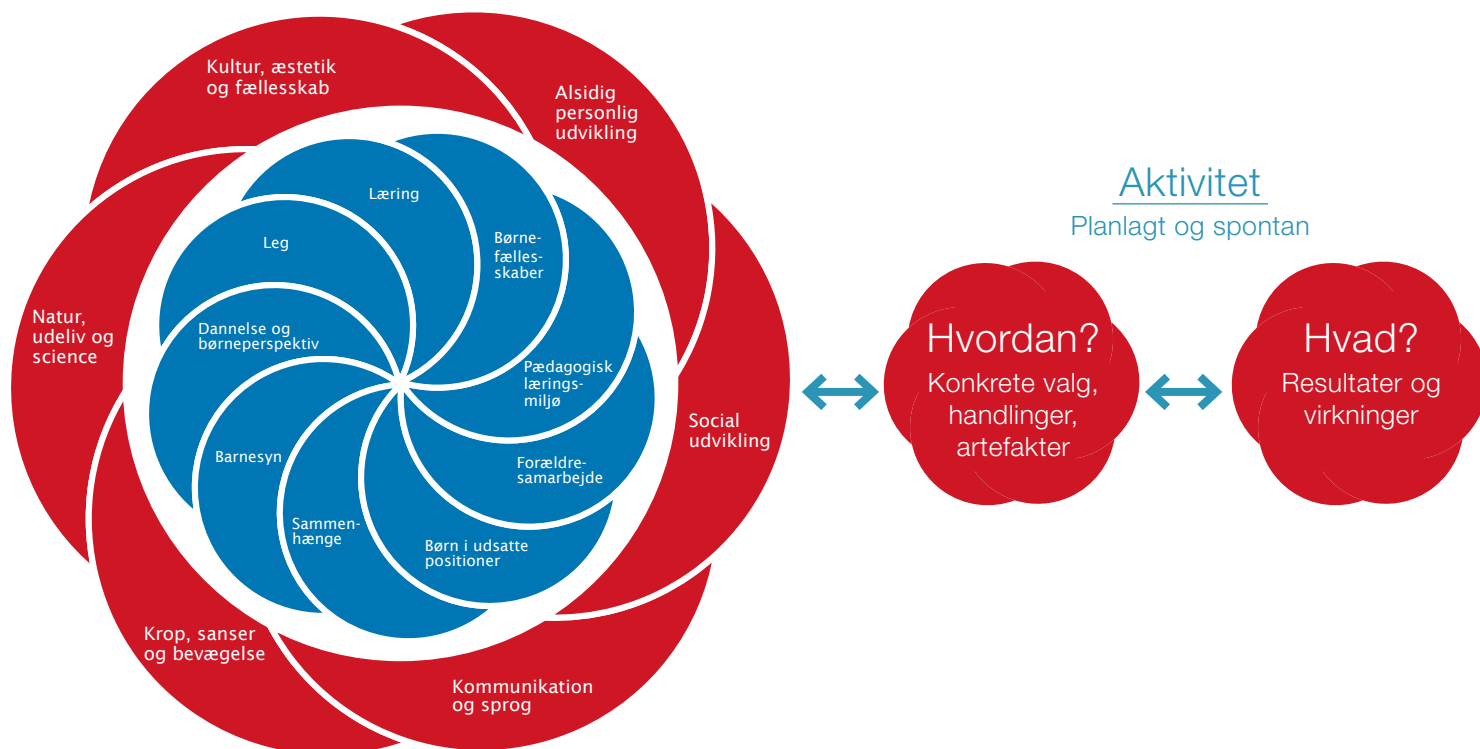
Evaluering – forstået som systematisk refleksion og faglig vurdering af, hvad valg og fravalg medfører for det enkelte barn og børnegruppen – er central i pædagogik som fag.

I arbejdet med og samarbejdet om den styrkede pædagogiske læreplan, har vi arbejdet med en enkel systematik med fokus på at forholde os til vores egne og hinandens antagelser – netop for at styrke kompetencerne til at gøre de pædagogiske valg og fravalg eksplicite. Det er en systematik, der er inspireret af den realistiske evalueringstradition, der i dansk sammenhæng ofte betegnes virkningsevaluering (Pawson & Tilley), (Dahler-Larsen; 2003). 'Antagelse' er, det vi forstår som den logik, vi lægger til grund for de pædagogiske valg og fravalg i planlægning og udførelse af aktiviteter. Det er fx en antagelse, at: *sanglege stimulerer sprogudvikling*. En anden antagelse kan være: *at nogle sanglege stimulerer sprogudvikling bedre end andre*. Og en tredje antagelse kan være: *at det er særlige pædagogiske valg ift. at involvere børnene i sanglege, der bidrager til sprogudviklingen, mere end det er sanglegen i sig selv*. I den pædagogiske praksis bliver der hele tiden truffet valg på baggrund af mere eller mindre tydelige antagelser. Intentionen med at arbejde systematisk med antagelserne har været at fastholde den faglige nysgerrighed på, hvad der ligger til grund for vores pædagogiske valg og fravalg – og samtidig styrke den pædagogiske vurdering af, om antagelserne også holder stik.

At have en fælles tilgang

I projektet udarbejdede vi en model, der illustrerer ambitionen om koblingen mellem læreplanen og den daglige praksis. Modellen har desuden som ambition at illustrere en pragmatisk systematik i arbejdet med antagelser, der kan understøtte den organisatoriske evalueringskultur.

Hvorfor?

'Læreplans-blomsten' på venstre side i modellen skal her forstås som det fælles kompas for udvikling af den pædagogiske praksis for de planlagte aktiviteter såvel som de spontane aktiviteter og pædagogiske valg.

Hvorfor? Her er det relevant at spørge: *Hvorfor er det, at vi med læreplanen som vores kompas vælger at planlægge denne aktivitet?* Hvorfor'et retter sig her mod en fremtid som vi lineært forsøger at planlægge. I den pædagogiske praksis vil virkeligheden dog sjældent gribe planen i et 1:1-forhold, og derfor må den pædagogiske evalueringspraksis også forholde sig til de pædagogiske valg som det, der opstår i øjeblikket. Dette forhold har vi i modellen forsøgt at illustrere ved, at pilene både peger frem og tilbage. Pilene peger frem, fordi det er sådan, vi hele tiden skaber og koordinerer mening med, hvorfor vi gør, som vi gør. Men pilene peger også bagud, fordi pædagogik også handler om kontinuerligt at forholde os til, hvad der faktisk skete i øjeblikket, hvilke virkninger de pædagogiske valg havde, og hvordan det forholdt sig til det, vi vil med pædagogikken og læreplanen. Når vi anvender modellen til at systematisere den pædagogiske refleksion bagudrettet, bliver relevante spørgsmål: *Hvorfor traf vi det pædagogiske valg i øjeblikket? Hvad var virkningen? Og hvordan taler det ind (eller ikke ind) i forhold til vores overordnede hvorfor (altså det pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne)?*

Når 'læreplansblomsten' er gjort større end 'aktivitetskassen', så er det ud fra et forsøg på at illustrere, at der ikke er et 1:1-forhold mellem læreplan og den enkelte aktivitet. Læreplanen udmøntes gennem mængden af aktiviteter, men den enkelte aktivitet, planlagt såvel som spontan, skal altid kunne kobles til det pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne.

Hvad? I forhold til den enkelte aktivitet, er det relevant at kunne besvare et *hvad*: *Hvad er det vi ønsker at opnå med den pædagogiske aktivitet?* Og hvis det er en aktivitet, der opstår spontant, så at forholde sig til, *hvad kom der ud af vores pædagogiske valg?*

Hvordan? Her går det ud på at konkretisere de handlinger, som vi antager vil udmønte de ønskede resultater og virkninger af den pædagogiske praksis (altså hvad'et).

Samlet set kan vi altså, ved at sætte ord på og fagligt diskutere *hvorfor* det er vi gør, som vi gør, tydeliggøre meningen med de pædagogiske valg og fravalg ift. det pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne. Ved at svare på, *hvad* det er vi ønsker at se i læringsmiljøet og børnegruppen, bestræber vi os på at konkretisere, hvad vi skal rette blikket mod og kigge efter for at få viden om de virkninger, der kommer ud af vores valg og fravalg. Ved at svare på *hvordan* bliver vi konkrete på og kan trykprøve vores egne og hinandens antagelser om sammenhæng mellem vores valg og fravalg og de resultater og virkninger, der kommer ud af dem.

Antagelser har i vores samarbejde været et velegnet greb til at installere et individuelt såvel som kollektivt fagligt blik ift. de pædagogiske (og forvaltnings- og ledelsesmæssige) valg, vi træffer i planlægning og i øjeblikket. Modellen er udviklet med inspiration fra virkningsevaluering (Dahler-Larsen; 2003).

At skabe kultur

Med den nye dagtilbudslov bliver evaluering og læring koblet til kultur. Rationalet er, at evaluering som en integreret del af den daglige pædagogiske praksis skal bidrage til læring, der så igen skal bidrage til, at man træffer kvalificerede pædagogiske valg. I loven bliver det påpeget, at det er et ledelsesansvar, at en sådan kultur lever og ånder.

Kultur er et begreb, der bliver anvendt i mange sammenhænge og derfor også tillagt mange betydninger. Vi lægger os her op ad et kulturbegreb, der forstår kultur som vaner, der skaber sammenhæng og kontinuitet ('Kultur'denstoredanske.dk). Ordet *evalueringskultur* kan derfor forstås som vaner ift. det at evaluere. Sammensætningen af ordet peger derved særligt på, at evaluering skaber kultur og peger så netop videre på, at det er noget, vi kan forholde os aktivt til og aktivt vælge, hvad vi vil med.

Det er en sammensat og samskabende proces at styrke en pædagogisk kultur eller at skabe nye pædagogiske kulturer. Ofte bliver det opfattet som noget, der er ude af hænderne på den enkelte leder eller pædagog, og som alene bliver skabt af krav fra fx politikere, lovgivning og forvaltning. Den opfattelse gør det svært at se sig selv som aktiv medskaber af kultur (Pearce; 2007). Fra vores erfaring er der ofte en oplevelse af de-kobling mellem den lokale pædagogiske praksis på den ene side og den evalueringspraksis, der knytter an til forvaltningsniveau og styring på den anden side¹. En ambition i projektsamarbejdet om den styrkede pædagogiske læreplan var derfor at styrke koblingerne og udvekslingerne mellem de lokale pædagogiske evalueringskulturer og evalueringskulturen i forvaltningen.

Den fælles systematik på tværs af forvaltningsmedarbejdere, ledere og pædagoger, som er beskrevet i foregående afsnit, var et centralt greb ind i denne ambition. Det at kunne anskueliggøre *hvorfor*, *hvad* og *hvordan* bliver således ikke et anliggende som kun vedrører en faggruppe eller en funktion. Derimod er det et anliggende som vedrører og forpligter alle i deres eget arbejde og i samarbejdet. Tydelighed af *hvorfor*, *hvad* og *hvordan* – i store som små anliggender – gør det muligt og legitimt at spørge ind til andres logikker og forestillinger og udfordre dem konstruktivt. Det understøtter samtidig muligheden for, at der er flere blikke på, om arbejdet over tid fører i den ønskede retning.

At være eksemplarisk

Vi forstår som sagt kultur, som noget vi alle sammen hele tiden er med til at skabe og genskabe, gennem vores handlinger, sprog og samtaler. Set i det lys, kommer arbejdet med evalueringskultur til at handle om at være bevidste om:

- Hvorfor vi gør, som vi gør
- Hvad det er, vi vil opnå med det, og
- Hvordan vi gør det.

Den tydelighed gør det muligt for os at forholde os til vores egen og hinandens gørem, og til den kultur eller de vaner det producerer. I projektsamarbejdet om den styrkede pædagogiske læreplan har vi derfor arbejdet med det at *være eksemplarisk*.

Eksemplarisk betyder mønstergyldig, og er altså noget, som kan tjene til forbillede for andre. Konkret har det bl.a. betydet, at vi har arbejdet med den model, der er beskrevet i afsnittet *At 'gøre' evaluering og læringsmiljø*, som fælles metodisk struktur for alle, hvad enten man er forvalter, områdeleder, daginstitutionsleder eller pædagog. De forskellige funktioner varetager forskellige aspekter af at levere kvalitet i dagtilbud, og opgaverne er derfor også forskellige. Men at kunne anskueliggøre de faglige antagelser, der ligger til grund for valg i arbejdet, er centralt for alle dele af organisationen – ligesom alle dele i organisationen bidrager til evalueringskulturen. En fælles overordnet systematik gør det muligt (og legitimt) for forskellige dele af organisationen og for den enkelte institution at forholde sig til hinandens antagelser og bidrage til den fælles meningskabelse og kvalificering (Illeris; 2013), (Klafki; 2011).

Vi har også arbejdet med opmærksomhed på det eksemplariske på et mikro-niveau – dvs. i måden, vi har evaluerende samtaler på (se afsnittet *At lytte og spørge*) og i valg af måder vi samler viden/data ind på. Evaluering bliver først kultur, når det bliver integreret i det, vi gør, og måden vi gør det på. Vi har fx arbejdet med 'kortspil', hvor deltagerne i personalemødet selv formulerede undringsspørgsmål til de enkelte kort. På den måde dannede kortspillet afsæt for evalueringsdialoger på personalemødet.

---

1. Samarbejdet om den styrkede pædagogiske læreplan, der ligger til grund for denne publikation, har været koblet til forskningsprojektet 'Dialog om kvalitet'. Forskningsprojektet undersøger, hvordan forvaltning, ledere og pædagoger samarbejder om evaluering og dokumentation, skaber mening i arbejdet og koordinerer udvikling af kvalitet i daginstitutioner. Projektet er støttet af midler fra BUPL's forskningspulje og rapporten udkommer medio 2019.

Der blev leget med brug af målskiver til at vurdere den pædagogiske kvalitet, børnegruppen og aktiviteter. Målskiverne dannede afsæt for evaluerende samtaler om, hvad årsagerne er til, at vi vurderer den sammen problemstilling i vores praksis vidt forskelligt. Vi har arbejdet med, hvad vi får ud af at tælle fx udvikling i børnegruppens selvhjulpethed, og hvordan vi kan gøre det.

Fokus på den eksemplariske bestræbelse har bidraget til en stor iverigdom og kreativitet ift., hvad man kan udforske, når man vurderer den pædagogiske kvalitet, og hvordan det kan udfolde sig. Evaluering blev en anledning til at sætte den faglige og pædagogiske nysgerrighed og kreativitet i spil.

At arbejde med børneperspektiv

Børneperspektiv står centralt i den styrkede pædagogiske læreplan med en ambition om en praksis, der bestræber sig på en større systematik og kultur, der inddrager børnene og får deres perspektiver i spil i den kontinuerlige udvikling af pædagogisk kvalitet.

Vi har arbejdet med børneperspektiv som en art evaluerende praksis, der er forankret i pædagogikken som fag frem for at være noget, der er groet ud af et andet fagområde. Vi har arbejdet med børneperspektiv ud fra bestræbelser om at tilnærme os barnets indre verden gennem nysgerrig undersøgelse (Sommers; 2003). Vi kan dog aldrig få absolut adgang til barnets eget perspektiv, men kun bestræbe os på og forsøge at nærme os det gennem vores eget voksen-perspektiv (Halldén; 2003, 2007). Og derfor har fastholdelsen af indsigter i børneperspektiverne været central. At gå i barnets spor og nysgerrigt undersøge fx børnegruppens leg kan give den ene voksne nogle perspektiver på børneperspektivet, mens en anden voksen kan nå frem til helt andre perspektiver. Derfor har vi arbejdet med, hvordan vi kan fastholde spor (data) på børneperspektivet ud fra læreplanens ambitioner om at styrke evalueringskulturen og understøtte det pædagogiske læringsmiljø.

Der er blevet eksperimenteret med alt fra børneinterviews, tegninger, æstetiske udtryksformer, undersøgelse gennem fotos og beskrivelser mm. Fastholdelse af spor (data) på børneperspektiverne gør det muligt at have evaluerende dialoger omkring børneperspektiverne og vores måske forskellige fortolkninger af dem. I forlængelse heraf bliver det muligt at udforske, hvad der bidrager til perspektiverne og hvilke overvejelser det giver ift. pædagogik, den strukturelle kvalitet, proceskvaliteten og resultatkvaliteten (Cecchin; 1999, 2015).

At fastholde viden om praksis

Grundlaget for en evalueringskultur er, at man arbejder med at 'gøre' evaluering – dvs. både med at indsamle og fastholde data om praksis samt at forholde sig til og analysere hvilken viden data giver (Boyle og Lemaire; 1999). I vores tilgang danner arbejdet med at konkretisere vores antagelser om sammenhæng mellem læreplanen, den pædagogiske aktivitet og det vi vil opnå med den, udgangspunktet for, hvad det er, vi vil evaluere (opnå viden om og indsigt i). Og det bliver også rammesættende for, hvordan vi vælger at skaffe os spor/data, der kan gøre det muligt for os at vurdere aktiviteten og de pædagogiske valg. Fastholdelse af viden – det der i evalueringsprog hedder produktion af data – er grundlaget for at kunne fællesgøre evalueringsarbejdet. Derfor var det en pointe i samarbejdsprojektet, at fastholdelsen skal have en udtryksform, som ikke er bundet til den enkeltes hukommelse, men fastholdes i en form, der kan være et fælles afsæt for evaluerende (dvs. analyserende og vurderende) samtaler.

Der findes et væld af metoder til at fastholde viden om praksis – fotos, tegninger, fortællinger, video, tællende praksis, registreringskemaer m.m. Udgangspunktet i vores arbejde har været, at der ikke er én rigtig vej at gå, men at den pædagogisk fantasi og kreativitet nødvendigvis må sættes i spil – ikke

mindst når det handler om at inddrage børnenes perspektiv og forældrenes perspektiv. Det centrale er, at anskueliggøre, hvad det er, vi ønsker viden om, og hvad vi derfor har valgt at kigge efter eller indsamle data om, og som vi tror kan give os relevant viden. Fra et evalueringsperspektiv er det vigtigt at anskueliggøre de metodiske valg. Det er det, fordi det gør det muligt for andre – kollegaer såvel som udenforstående – at følge, hvordan vi er nået frem til vores viden og dele den eller/og udfordre den.

I projektsamarbejdet med Brøndby, Faxe og Frederiksberg kommuner arbejdede vi derfor med, at der er meget vide rammer for, hvad der i en pædagogisk praksis kan forstås som data. Men vi havde også et stort fokus på argumenterne for, hvorfor vi betragter det som data, og hvordan det kan give os viden om, hvad der er resultaterne og virkningerne af de pædagogiske valg (Thuren; 2008), (Harboe; 2006).

At analysere og anvende viden om praksis

Vores erfaring er, at der bliver produceret meget viden/data/dokumentation af den pædagogiske praksis. Det kan være i form af fotos, der viser dagens aktiviteter og som efterfølgende bliver lagt op på en digital platform, så forældre kan få et indtryk af, hvad dagen har budt på. Det kan ganske sikkert være en god måde at kommunikere indhold i dagtilbuddet på, men det bidrager ikke i sig selv til en evalueringskultur og det faglige læringsmiljø.

For at understøtte sidstnævnte arbejdede vi derfor i projektsamarbejdet med fokus på at understøtte anledninger til, at vi forholder os analyserende og vurderende til den data/viden, vi producerer om praksis.

Det er nemmere at fastholde viden end at få viden sat i spil. Hvis stuens iPad er ved hånden, kan det være nemt at tage billeder af gode og relevante situationer, som rummer et potentiale for at skabe pædagogisk refleksion og diskussion (dvs. både situationer, hvor det pædagogiske arbejde 'lykkedes' og hvor antagelser bekræftes, men ligeså vel situationer hvor de pædagogiske antagelser bryder sammen og som giver anledning til refleksion over, hvordan det mon kan være).

Det kan være svært logistisk at skabe kollektive samtaler, som analyserer og vurderer den pædagogiske praksis ift. den fremadrettede praksis. Derfor har vi arbejdet med at få øje på , der eksisterer i hverdagen samt i organiseringen af arbejdet. Det kan være hurtige samtaler mellem to eller flere voksne som er fælles om institutionens rum, som fx legepladsen og stuen. Denne form for evaluerings-anledninger i 'uformelle rum' har den fordel, at de opstår kontinuerligt i løbet af dagen. Udfordringen er, at der altid er børneliv omkring samtalerne, som kan gøre det svært at have reelle evaluerende samtaler. Derfor har vi også brugt tid på at skabe opmærksomhed på, at det er vigtigt at skabe organiserede og 'børnefrie rum', for at styrke kvaliteten af dialogerne om de pædagogiske valg og resultaterne og virkningerne heraf.

At lytte og spørge

I projektsamarbejdet om at udfolde læreplanens ambitioner ift. evalueringskultur og læringsmiljø har vi som beskrevet arbejdet med fælles systematik og evaluering som en kultur, der beror på et både individuelt og kollektivt ansvar. Dette hvad enten man er forvaltningsmedarbejder, leder eller pædagog.

Vi har arbejdet med at fastholde viden og skabe evalueringsanledninger, der gør det muligt at forholde os til og dele vores indsigt og viden om praksis. Det har også været centralt i arbejdet at understøtte kvaliteten af vores dialoger. Et af de enkle og virksomme redskaber, vi har brugt, hedder *nøgleords-lytning*.

Nøgleord er ord, som vi tolker som vigtige for det, kollegaen, lederen, forælderen, barnet mv. ønsker at fortælle os, med det, de siger. Det er ord, der giver os mulighed for at nærme os forståelserne hos den, der siger noget. Teknikken er i al sin simpelhed at gribe fat i de ord, vi opfatter som 'nøgle' til forståelse og

'give' ordet tilbage til den, der sagde det. På et udsagn som: *Jeg blev helt rundtosset af hendes reaktion*, kunne en nærliggende respons være: *Ja, det kender jeg godt. Det gør også mig rundtosset*. Men er det faktisk det samme, vi forstår med 'rundtosset' og de samme forståelser, der udløser oplevelsen? Det ved vi ikke, hvis vi ikke spørger kvalificeret ind. 'Rundtosset' ville således være et interessant nøgleord at spørge ind til fx *hvordan rundtosset? Og hvad gjorde dig rundtosset?*

Ambitionen i nøgleordslytning er fastholde nysgerrigheden på den andens perspektiv, så man kan høre det, den anden forsøger at sige - frem for det vi tror, den anden siger. Det handler ganske enkelt om at lytte og spørge med udgangspunkt i det sagte for at kunne koble sig til meninger og logikker hos den anden (Moltke og Molly; 2009: 102). I samarbejdet med kommunerne om en evaluerende praksis og et pædagogisk læringsmiljø har arbejdet med nøgleord været virksomme ift. at kvalificere de evaluerende samtaler og nuancere de pædagogiske og faglige valg og antagelser. Samtidig har det også været anvendt som et evaluerende greb til at nuancere og få indsigt i forældreperspektiverne og børneperspektiverne.

Litteraturliste

- Boyle, R. & Lemaire, D (red.), *Building Effective Evaluation Capacity*, Transaction Publishers, 1999.
- Cecchin, Daniela, *Den integrerede baggrund. Komplexitet og integration i pædagogisk arbejde med børn*, Forlaget Børn og Unge, 1999.
- Cecchin, Daniela, *Barndomspædagogik i børnenes spor, I: Barndomspædagogik i Dagtilbud*, Cecchin, Daniela (red.), Akademisk Forlag, 2015.
- Dahl, Kristian og Juhl, Andreas Granhof, *Den professionelle proceskonsulent*, Hans Reitzels Forlag, 2011.
- Dahler-Larsen, Peter, *Evaluering og Magt*, Aarhus: Magtudredningen, 2004
- Halldén, Gunilla, *Barnperspektiv som ideologisk eller metodologisk begrepp*, I: Pædagogisk Forskning i Sverige, årg. 8, nr. 1-2, s. 12-23, 2003.
- Harboe, Thomas, *Indføring i samfundsvidenskabelig metode*, Samfundslitteratur, 2006.
- Høier, Mille Obel (red.), *Kreativ procesledelse – nye vej til bedre praksis*. Dansk Psykologisk Forlag, 2011.
- Hornstrup m.fl., *Systemisk Ledelse – Den reflekssive praktiker*. Dansk Psykologisk Forlag, 2010.
- Illeris, m.fl., *Læringsteorier – 6 aktuelle forståelser*. Roskilde Universitetsforlag, 2009.
- Illeris, Knud, *Transformativ læring*. Samfundslitteratur, 2013.
- Klafki, Wolfgang, *Dannelsesteori og didaktik – nye studier*. Klim, 2011.
- Moltke, Hanne V. & Molly, Asbjørn, *Systemisk coaching*, Dansk Psykologisk Forlag, 2009.
- Pawson, Ray og Tilley, Nicholas, *Nicholas, Realistic Evaluation*, SAGE Publications, 1997.
- Pearce, W. Barnett, *Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*, Dansk Psykologisk Forlag, 2007.
- Sommer, Dion; *Børnesyn i udviklingspsykologien – Er et barneperspektiv muligt? I: Pædagogisk Forskning i Sverige, årg. 8, nr. 1-2, s. 85-100, 2003.*
- Thurén, Torsten, *Videnskabsteori for begyndere*, Rosinante, 2007.

B U P L

Januar 2019

Den styrkede pædagogiske læreplan
Sammen om evalueringskultur
og læringsmiljø

Erfaringer fra et udviklingsprojekt

